

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Ilustrace ke zvolenému literárnímu dílu

Diplomová práce

Autor: Bc. Marie Snopková
Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy - základy společenských věd
Učitelství pro střední školy - výtvarná výchova
Vedoucí práce: Mgr. Lubomír Netušil

2015

Hradec Králové

Autor: **Bc. Marie Snopková**

Studium: P12199

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy - základy společenských věd, Učitelství pro střední školy - výtvarná výchova

Název diplomové práce: Ilustrace ke zvolenému literárnímu dílu

Název diplomové práce AJ: Illustration of the chosen literary theme

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Ilustrace v originální grafické technice. Praktická část diplomové nebo bakalářské práce obsahuje přípravné návrhy a soubory grafických listů. Teoretická část zdůvodňuje dané pojetí a návrh řešení.

Anotace:

Ilustrace v originální grafické technice. Praktická část diplomové nebo bakalářské práce obsahuje přípravné návrhy a soubory grafických listů. Teoretická část zdůvodňuje dané pojetí a návrh řešení.

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lubomír Netušil

Oponent: PhDr. Josef Bavor

Datum zadání závěrečné práce: 18. 12. 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce Mgr. Lubomíra Netušila samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Děkuji všem, kteří mi poskytli rady při zpracování diplomové práce, především pak Mgr. Lubomíru Netušilovi, za ochotu, čas a cenné rady, které mi věnoval.

Anotace

SNOPKOVÁ, Marie. *Ilustrace ke zvolenému literárnímu dílu*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 61 s. Diplomová práce

Tato práce se zabývá ilustrací, a to jak z praktického, tak teoretického hlediska. První část pojednává o ilustraci obecně a také o knižní ilustraci. V dalších kapitolách se zabývám životem a dílem Bohumila Hrabala. Jeho kniha *Příliš hlučná samota* je tématem mých vlastních ilustrací. Vlastní tvorba je obsahem další části, ve které zdůvodňuji dané pojetí a samotné řešení praktické části. Didaktická část obsahuje kapitoly, které se zabývají důležitými aspekty výuky výtvarné výchovy, a to cíli, motivací, typologií výtvarných typů žáků a hodnocením.

Klíčová slova

Ilustrace, Bohumil Hrabal, *Příliš hlučná samota*, výtvarná výchova, cíle výuky, typologie, hodnocení, motivace

Annotation

SNOPKOVÁ, Marie. *Illustration of the chosen literary theme*. Hradec Králové: Faculty of Education Univerzity of Hradec Králové, 2015. 61pp. Diploma Dissertation

This thesis is about practical and theoretical aspects of illustration. In the first part I define illustration in general and more specifically I deal with the literal illustration. In the following chapters I discuss the life and work of Bohumil Hrabal as I use his novel *Too Loud a Solitude* for my own illustrations. The next practical part of this thesis contains my own work with justifications of my approach and interpretation. Finally, the last didactic part contains chapters addressing important aspects of art teaching like objectives, motivation, student typology, and classification.

Keywords

Illustration, Bohumil Hrabal, *Too Loud a Solitude*, art education, teaching objectives, typology, evaluation, motivation

Obsah

Úvod.....	9
1 Knižní ilustrace	11
1.1 Funkce ilustrace	12
1.2 Ilustrace Hrabalových knih	13
2 Bohumil Hrabal.....	15
2.1 Život	15
2.2 Dílo.....	16
2.3 Příliš hlučná samota	17
3 Vlastní tvorba.....	21
4 Didaktická část.....	26
4.1 Cíle hodiny	26
4.1.1 Vzdělávací cíl	27
4.1.2 Výchovný cíl.....	27
4.2 Motivace.....	28
4.3 Typologie výtvarných typů žáků s ohledem na práci v hodině.....	29
4.4 Hodnocení výtvarného projevu	33
4.4.1 Slovní hodnocení	34
4.4.2 Klasifikace	35
Závěr	37
Použité zdroje	38
Přílohy.....	40

Úvod

V úvodu mé diplomové práce bych se chtěla zaměřit na to, jak jsem volila téma diplomové práce a vhodnou grafickou techniku, která by dokázala vyjádřit podstatu literárního díla.

Během studia jsem se nejvíce zabývala grafikou, a proto jsem se rozhodla, věnovat se jí i ve své závěrečné práci. V tomto předmětu jsem zpracovávala několik témat, například ilustraci k dílu Karla Hynka Máchy „Máj“.

S volbou techniky jsem měla jasno, a tak zbývalo, zvolit vhodnou knihu či autora. Pečlivě jsem vybírala knihu, která by byla vhodná k ilustraci. Přemýšlela jsem nad tím, jak je důležité vybrat správný titul tak, aby inspirace na dané téma přišla sama. Při selekci jsem se zabývala tím, zda zvolit poezii, či prózu. Vybírala jsem mezi několika autory a žánry. Mezi hlavní favority patřil titul od Johna Irvinga „Svět podle Garpa“. Nemohla jsem se rozhodnout, která z knih, které jsem četla, by se nejvíce hodila k ilustraci. Když už bylo na čase zvolit si konkrétní knihu, tak jsem znovuobjevila knihu od Bohumila Hrabala „Příliš hlučná samota“. Tato kniha je prvním titulem od mého velmi oblíbeného autora.

Jednou ze zajímavostí knihy „Příliš hlučná samota“, kterou jsem si k ilustraci zvolila, je její zpracování a její téma. Touto problematikou se budu zabývat v jedné z kapitol.

Součástí diplomové práce je i zamyšlení nad tím, zda v dnešní moderní době má ještě nějakou hodnotu klasická ilustrace. Tématem ilustrace se ve své práci budu zabývat hlouběji, a to především její historií, druhy ilustrace a také jednotlivými autory, kteří v minulosti ilustrovali Hrabalova díla. Vzhledem ke zvolenému tématu ilustrace také přikládám inspirační zdroje, ze kterých jsem čerpala, a přibližuji autory, kteří jsou moji oblíbení a kteří mě inspirovali.

V didaktické části se chci zabývat strukturou hodiny, konkrétně cíli hodin a motivací, která je nedílnou součástí výchovného procesu. Jednu z kapitol zaměřím na typologii výtvarných typů žáků, a to nejen z pohledu teorie, ale také píše o tom, co znalost typologie znamená pro učitele a pro výuku výtvarné výchovy. Dalším didaktickým tématem, o kterém ve své diplomové práci budu psát, je hodnocení.

Zabývám se jím proto, že v hodinách výtvarné výchovy je evaluace specifická oproti běžným hodinám. Ve svém zaměstnání používám slovní hodnocení, ale v České republice je stále převažujícím trendem používat pro hodnocení klasifikaci. Proto tyto dva přístupy v diplomové práci srovnávám.

1 Knižní ilustrace

V této kapitole se zabývám nejen historií ilustrace, ale také současnou ilustrací, jednotlivými ilustrátory z historie i současnými autory.

Knižní ilustrace, v širším slova smyslu znamená jakýkoli „*výtvarný projev, jenž doprovází myšlenku literární, at' vědeckou, at' uměleckou, a jenž posiluje názor o představu čtenáře prostředky, jež psanému slovu nejsou dány.*“¹ Ilustrace, i když inspirovaná literárním dílem a pocitem z něj, se pro umělecký záměr stává samostatným výtvarným dílem. Pro ilustraci se nejvíce používají techniky malířství a grafiky. Ilustrací můžeme zvat pouze ten projev, který je pevně připoután k literárnímu dílu. „*Byla to kniha, jež osvobodila ilustraci od otroctví závislosti na malířství a pudila ji k hledání vlastních prostředků výrazů, byla to kniha, jež nabádala ilustraci k uvědomění si svého vlastního poslání.*“²

Ilustraci můžeme rozdělit na dvě hlavní oblasti, ilustraci vědeckou a uměleckou. [V prvním případě jde o přesné, názorné a jasné zobrazení skutečnosti a postoj k textu. U tohoto typu ilustrace je nejdůležitější čitelnost informací, kterou podpoří i správně zvolené výtvarné prostředky. Cílem je „*věcné, instruktivní a názorné objasnění závažných textových míst odborného spisu kresbou, fotografií apod.*“³

Hlavním účelem umělecké ilustrace je zdůraznit literární stránku a umocnit tak prožitek z díla. Může být vyjádřena jako samostatné výtvarné dílo nebo je vázaná na literární předlohu.

Začlenění ilustrace do textu je vázáno na obecné i dobové zásady, které se postupně tvořily v literatuře církevní i světské. Podle poměru obrazových ilustrací

¹ VÍCH Zdeněk, *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*, Gaudeamus: 2004, Hradec Králové. 1. vydání, ISBN- 80- 7041- 450-2, strana 7

² Tamtéž str. 7

³ Tamtéž str. 8

k textu dělíme knihy na ilustrované publikace a obrazové publikace (alba).⁴ Jde o to, zda ilustrace převažuje nad textem, nebo zda jsou si rovnocenné.

Dále můžeme rozlišovat dekorativní a obrazové ilustrace. Dekorativní ilustrace se zaměřuje na ozdobné prvky v textu, příkladem mohou být iniciály nebo výzdoba záhlaví a koncovek. Ilustraci obrazovou lze označit jako obrazový komentář textu.

1.1 Funkce ilustrace

Hlavní funkcí ilustrace je především podnícení čtenářovy představivosti, případně může čtenářovu představivost doplnit. Ilustrace také může vyobrazovat nebo znázorňovat nějakou historickou událost či zvláštní prostředí. Mimo funkci estetickou rozlišujeme funkci poznávací neboli noetickou funkci. *„Vnímání ilustrace je poznáváním skutečnosti, jež nás obklopuje a je i inspiračním zdrojem umění. Jde tu ovšem o poznání umělecké, pro něž je charakteristický subjektivní vztah ilustrátora k realitě.“*⁵

Převládající funkcí ilustrace je funkce estetická neboli umělecko-estetická. Jejím cílem je především snaha vytvářet ve čtenářích dojem splynutí s textem. Hraje důležitou roli v utváření pozitivního vztahu k umění a literatuře již v útlém dětství, kdy se děti setkávají poprvé s uměním. Čím kvalitnější ilustrace je, tím lepší a kvalitnější je její vliv. Prostřednictvím ilustrace se děti seznamují s uměním, grafickými technikami, a tak se i seznamují s médií a masovými komunikačními prostředky. Pokud ilustrace plní správně funkci estetickou, je velkým přínosem pro čtenářskou gramotnost žáků již od předškolního věku.

Další funkcí ilustrace je funkce *„mravně a sociálně výchovná, spjatá se skutečností, že ilustrace ve svých počátcích byla, stejně jako text v knize, prostředkem věcného učení a mravní výchovy. Výrazněji než funkce poznávací dotýká se tato*

⁴ Tamtéž str. 8

⁵ Tamtéž str. 13

funkce citového života dětí, pomáhá rozvíjet a upevňovat morální zásady a principy.“⁶ Díky této funkci děti mohou rozvíjet všechny složky své osobnosti.

Mezi zbývající funkce knižní ilustrace patří funkce rekreační a také funkce, která „*vychází z principu ekvivalence slova a ilustrace*“⁷. Jsou to funkce, které zajišťují korespondenci mezi literárním dílem a ilustrací. Zejména pro čtenáře znamená ilustrace odpočinek a relaxaci při četbě.

1.2 Ilustrace Hrabalových knih

Mnoho Hrabalových knih se stalo předlohou pro jedny z nejlepších kinematografických skvostů. K neznámějším filmům patří Slavnosti sněženek, Postřižiny, Skřivánci na niti, Ostře sledované vlaky, k méně známým filmům, k nimž vytvořil předlohu Bohumil Hrabal, patří Perličky na dně, Fádni odpoledne nebo Sběrné surovosti. Většinu těchto filmů režíroval významný tvůrce Jiří Menzel. Hrabalova díla se tak dostala ještě silněji do povědomí lidí. Dalším literárním dílem, které bylo zfilmováno a které je také tématem mojí závěrečné práce, je Příliš hlučná samota. Film vznikl ve francouzské a německé koprodukci. Hlavní roli v tomto snímku ztvárnil slavný Philippe Noiret a partnery mu byli známí čeští herci.

Filmová zpracování jsou sice známější než knižní verze, ale já bych se chtěla zaměřit více na výtvarné zpracování jednotlivých děl Bohumila Hrabala. Je několik výtvarníků, kteří ilustrovali Hrabalovy knihy. Michal Machata výtvarně doplnil knihu Obsluhoval jsem anglického krále. (obr. 1, 2) Dalším výtvarníkem, jenž se zasloužil o výtvarné zpracování Hrabalových knih, je Jan Smetana svou prací na knize Vita nuova a také Proluky. (obr. 3) Jedno z neznámějších děl, Slavnosti sněženek, ilustroval Jiří Grus (obr. 4) a také ilustrátor dětských knih Jan Černý. Ke knize Postřižiny vytvořil obrazový doprovod známý grafik a malíř, zakládající člen Skupiny 42, Kamil Lhoták. (obr. 5) Jiří Kolář doplnil svými kolážemi knihu Automat svět, výbor z povídek. (obr. 6)

⁶ Tamtéž str. 14

⁷ Tamtéž str. 14

Hrabalův titul Příliš hlučná samota, který je zpracován i v mé diplomové práci, byl vydán několikrát, a to v různých vydáních. Nejstarší české vydání je z roku 1989 z nakladatelství Odeon a také z nakladatelství Maťa, které knihu vydalo ještě v roce 2001. O jedenáct let později vydalo knihu nakladatelství Mladá fronta a rok nato začala prodávat tento titul v elektronické podobě.⁸ Zajímavým počinem byla také komiksová úprava tohoto díla z roku 2005, kterého se zhostili mladí francouzští umělci. Za svou práci byli oceněni Klubem čtenářů Bohumila Hrabala.

⁸ <http://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/prilis-hlucna-samota-1098>

2 Bohumil Hrabal

2.1 Život

Jeden z nejvýznamnějších českých spisovatelů 20. století započal svůj život 28. března 1914 v Brně. Zásluhou nevlastního otce Františka Hrabala, který malého Bohumila adoptoval, získal Bohumil pravděpodobně svou první inspiraci. Pro knihu *Postřižiny* mu totiž posloužily historiky, které slýchal v nymburském pivovaru, kde s rodinou vyrůstal.

Po maturitě v roce 1935 začal studovat práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Toto studium byl nucen ukončit kvůli uzavření vysokých škol německou okupační armádou v roce 1939. Po 2. světové válce studia úspěšně zakončil, ale jako právník se nikdy neživil.

*„Je jedním z mála českých spisovatelů, jenž patnáct let tvrdě manuálně pracoval, a i to je v rodokmenu českých básníků poměrně zvláštností.“*⁹ Různá zaměstnání, kterými během války i v poválečném období prošel, se odrazila v jeho dílech. Pracoval mimo jiné jako úředník, traťový dělník, číšník, výpravčí, obchodní cestující, také jako dělník v kladenských ocelárnách nebo jako kulisák či balič papíru ve Sběrných surovinách. Od roku 1963 se naplno živil jako spisovatel, a to až do své smrti v roce 1997.

Jedním z dokladů faktu, že je Bohumil Hrabal uznávaným autorem, může být i práce akademické malířky Tatiány Svatošové z roku 1999. Ta vzdala poctu Hrabalovi tím, že v Praze Libni v ulici Na Hrázi, kde Hrabal velkou část svého života pobýval, vymalovala celou jednu zeď motivy z jeho knížek a jeho života. Jedním z motivů je například šestnáct koček (obr. 7), které byly jeho životními společníci, nebo také úryvky z knih (obr. 8), které se vztahují k Hrabalovu životu v této ulici. Hlavní dominantou je však jeho podobizna vysoká 5, 5 metru. (obr. 9).

Dalším důkazem, že si Hrabala jako autora v Čechách vážíme, je i památník (obr. 10), který byl odhalen v roce 2004 v ulici Na Hrázi *„Patník je v duchu*

⁹ PYTLÍK Radko, *Bohumil Hrabal*. 1. vydání, Praha: Československý spisovatel, 1990, ISBN 80-202-0239-0, strana 41

*Hrabalovy vůle, protože pokud mluvil o svém pomníku, chtěl jej jen tak vysoký, kam může dočůrat pejsek,“ řekl při slavnostním okamžiku malíř Václav Špale ze sdružení Serpens.*¹⁰

2.2 Dílo

Literární dílo Bohumila Hrabala vešlo v povědomí převážně díky kvalitnímu filmovému zpracování. Zásadou Rámcově vzdělávacího programu mohou být tyto literární skvosty zařazeny do Školního vzdělávacího programu, a tak se s nimi mohou žáci seznámit i v knižní podobě v hodinách českého jazyka. *„Ve skutečnosti je Hrabal velmi složitý intelektuální autor, jemuž lze porozumět pouze s ohledem na širší kontext literární a umělecký, s přihlédnutím k podnětům moderní filozofie.*¹¹

Dlouhou dobu se Hrabal potýkal s nepochopením ze strany komunistického režimu. Proto některé jeho sbírky básní a povídek nebyly nikdy vydány, vydání některých bylo odloženo a tyto knihy spatřily světlo světa až po Hrabalově smrti.

Po dlouhém čekání vydal v roce 1963 Bohumil Hrabal svou první knihu, a to povídkový soubor Perlička na dně. Po úspěchu první knihy vydal rok poté svou druhou knihu, Pábitelé. Odtud je známý termín „pábění“, který Hrabal převzal od básníka Jaroslava Vrchlického a rozšířil o dobře známého „pábitel“. Tento termín se objevuje v několika Hrabalových knihách. Pábitel je *„bezprostřední, nekonvenční, trochu výstřední člověk - vypravěč, kt. podmaňuje okolí svou posedlostí životem, svěřím viděním všednosti a hravostí slovního projevu (zdánlivý prostáček boží, jehož osud působí až bizarně, ale je věrohodný): typičtí Hrabalovi p-é: strýc Pepin, Haňťa, Vladimír.*¹²

S pábiteli souvisí i to, jak popisuje Radko Pytlík Hrabalův životní a spisovatelský přístup. *„Odpor k pompézním slavnostem a prázdnému patosu, zprostředkovanému pomocí řečnických a žurnalistických frází, vede k oslavě obyčejného člověka (uomo qualunque),..., říká pouze to, co si myslí, nebojí se*

¹⁰ <http://kubikova.blog.denik.cz/c/94880/Hrabalova-Liben.html>

¹¹ PYTLÍK Radko, *Bohumil Hrabal*. 1. vydání, Praha: Československý spisovatel, 1990, ISBN 80-202-0239-0, strana 40

¹² Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7158>

*projevit svůj názor. Projevuje jej nikoliv demonstrativně, manifestačně, v tom by neměl naděje na úspěch, ale skrytě, formou ironických narážek a významů, nebo ve spršce výstředních kousků, budících dojem podivínství, bláznovství, imbecility, okázalého znevážené vlastní existence.*¹³

Ve stejném roce jako Pábitelé vznikla jedinečná novela, literární experiment, napsaná jednou větou, Taneční hodiny pro starší a pokročilé. Novela vydaná v roce 1965 Ostře sledované vlaky byla rok na to zfilmovaná a film získal v roce 1968 Cenu Americké akademie filmových umění a věd - Oscara za nejlepší cizojazyčný film.

Málokdo ví, že filmoví Skřivánci na niti vycházejí z Hrabalovy novely Taneční hodiny pro starší a pokročilé. Hrabal vydal několik děl, která nejsou tak známá. Jsou jimi, Kopretina (1965), Automat Svět (1966), Morytáty a legendy (1968), Domácí úkoly (1970), Něžný barbar (1973) a mnoho dalších až do roku 1994. Mezi knížkami, které byly zfilmovány, jsou jistě všem známé Postřižiny (1976), Slavnosti sněženek (1978) a také Obsluhoval jsem anglického krále (1971).

2.3 Příliš hlučná samota

Tento literární kousek, který jsem si vybrala jako téma mé diplomové práce, má zvláštní minulost. Hrabal totiž tento námět zpracoval hned třikrát. Tento fakt je znám i přesto, že autor nerad mluví o svých knihách po jejich dokončení. V knize Susann Rothové, která se rozbořem tohoto díla zabývá, je však uvedeno „*První verzi Hlučné samoty jsem psal v homérském verši, druhou v pražském dialektu a tu poslední jsem psal úzkostlivou češtinou, aby ten dryácký obsah zvýšil třeskutost textu.*“¹⁴. Hrabal v tomto díle hojně používá quasisynonyma „,...např. *zažil a prožil, tichounce a tiše, zapomenul a zapomněl, odcizený a zcizený, zmenšil a umenšil, vznáší a unáší atd.*“¹⁵

¹³ PYTLÍK Radko, *Bohumil Hrabal*. 1. vydání, Praha: Československý spisovatel, 1990, ISBN 80-202-0239-0, strana 10

¹⁴ *Interview s Jazz klubem*, in: Domácí úkoly z pilnosti, s 95, in: ROTHOVÁ, Susann *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala*. 1. Vydání, Praha:Pražská imaginace, 1993, strana 116, ISBN 80-7110-094-3

¹⁵ ROTHOVÁ, Susann *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala*. 1. Vydání, Praha:Pražská imaginace, 1993, ISBN 80-7110-094-3, strana 120

Samotná kniha je rozdělena do osmi kapitol, ve kterých vypráví o svém osudu hlavní hrdina, Haňťa, balič papíru. Podle Radko Pytlíka je tato autorská postava „člověk, jenž byl osudově „vyvržen a vyhnán z ráje“, odsouzen k pobytu ve sklepení, plném hnilobného pachu z tlejícího papíru.“¹⁶ Takto hlavní hrdina popisuje svůj dosavadní život v úvodu knihy „*Třicet pět let pracuji ve starém papíře, a to je moje love story. Třicet pět let lisuji starý papír a knihy, třicet pět let se umazávám literami, takže se podobám naučným slovníkům, kterých jsem za tu dobu vylisoval jistě třicet metrů, jsem džbán plný živé a mrtvé vody, stačí se maličko naklonit a tečou ze mne samé pěkné myšlenky, jsem proti své vůli vzdělán, a tak vlastně ani nevím, které myšlenky jsou moje a ze mne a které jsem vyčetl,...*“¹⁷. Už třicet pět let pracuje ve sklepě, kde je jeho jediným společníkem starý papír a lis, kterým lisuje do balíků vše, co přivezou na sběrný dvůr. Mezi starými novinami a knihami jsou i umělecká a literární díla slavných umělců, jak je v knize napsáno, „*Minulý měsíc mi přivezli a shodili do sklepa šest metrických centů reprodukcí slavných mistrů, šest metrů promočených Rembrandtů a Halsů a Monetů a Manetů a Klimtů a Cézannů a jiných těžkých frajerů evropské malby,...*“¹⁸.

V knize je tak Haňťa proti své vůli vzdělán, zná a cituje velikány světové literatury, kteří se mu v opilosti zjevují jako staří známí, Seneca, Lao-c', Platon, Aristoteles, Herakleitos, Erasmus Rotterdamský, Nietzsche, Kant, Hegel, Schopenhauer, Gothe, Ježíš a další. V jeho prostém životě jsou mu velikou oporou knihy, kterými si zaplnil celý byt a také lis, který si chce vzít do důchodu s sebou a tvořit z balíků, starého papíru, umělecká díla. „*..., pět let mám do důchodu a ta moje mašina půjde se mnou, já ji neopustím, ..., budu dělat jen jediný balík za den, ale to bude balík umocněný, balík tak jako socha, tak jako artefakt, do takového balíku potom dám všechny moje mladistvé iluze, všechno, co umím, co jsem se naučil za těch třicet pět let v práci, ... bude to balík, který bude dopředu vysněn,*

¹⁶ PYTLÍK Radko, *Bohumil Hrabal*. 1. vydání, Praha: Československý spisovatel, 1990, ISBN 80-202-0239-0, strana 248

¹⁷ BOHUMIL HRABAL, *Příliš hlučná samota*. 1. vydání, Praha: Odeon, 1989, ISBN 80-207-0156-7, strana 9

¹⁸ Tamtéž, str. 13

vymeditován, ...¹⁹ Ve svém monologu vzpomíná na svého mrtvého strýce a matku a na své lásky, Mančinku, životní lásku, se kterou prožívá neuvěřitelné příhody a cikánku, se kterou sdílel domácnost, a na svou jedinou životní lásku, knihy. „..., maličká cikánka, ta láska mé mladosti, cikánka tichá a bezelstná, ...“²⁰. Své vzpomínky na strýce, který mu byl inspirací, popisuje takto, „Včera jsem pochovali mého strýce, toho barda, který mi ukázal cestu tím, že na zahradě v Chabrech si postavil svoje hradlíčko a mezi stromy kladl kolejnice a tam si se svými přáteli opravil mašinku, ...“²¹. Vzpomíná i „na knihy, které byly jako válečná kořist prodány do ciziny, když předtím dlouhé dny stály bez ochrany v dešti, na knihy s fotografiemi Hitlera, které po válce dával s rozkoší do stoupy, na knihy filosofů, básníků, umělců. Nosí všechny v hlavě, pohřbívá je ale také v srdci svých papírových balíků vyzdobených plakáty: jeho téměř mystické, jen jemu známé posláni tkví v nemožném úkolu, totiž aby kulturu určenou ke zničení zároveň zachránil.“²²

Haňťa se od ostatních Hrabalových pábitelů liší tím, že nevypráví neuvěřitelné příhody ze svého života, ale mluví o své samotě, svých knihách a hordě myší, které jsou společně s papírem lisovány v balících. Kontakt s okolním světem má díky kostelníkovi a propuštěnému profesorovi estetiky, které zásobuje zajímavou četbou odnesenou ze sklepení. K jeho známým se řadí i kanálpučři, bývalí akademici, kteří Haňťovi vypráví o podzemních krysích válkách, zuřících v podzemních kanálech. „Nejraději jsem ale kamarádil s kanálpucrama, dva akademici tam pracovali a přitom psali knihu o kloakách a kanálech, ... mne ale nejvíc dojmula akademická zpráva o tom, jak krysy a potkani vedli zrovna tak totální válku jako lidé, ...“²³ Další lidskou společností je mu jeho šéf, který baliče okřikuje za jeho malou efektivitu a rychlost práce, tyto situace mu však zpříjemňují dvě

¹⁹ Tamtéž, str.15- 16

²⁰ Tamtéž, str. 62

²¹ Tamtéž, str. 55-56

²² ROTHOVÁ, Susann *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala*. 1. Vydání, Praha:Pražská imaginace, 1993, ISBN 80-7110-094-3, strana 113

²³ BOHUMIL HRABAL, *Příliš hlučná samota*. 1. vydání, Praha: Odeon, 1989, ISBN 80-207-0156-7, strana 29

cikánky, které „přicházejí na kratičké okamžiky na návštěvu do jeho světa tištěných slov a krví nasáklých papírů z masen.“²⁴

Knihy graduje v momentě, kdy Haňťa vidí moderní hydraulický lis, který je připraven slisovat mnoho nově vytištěných knih. Nejhorším pro Haňťu je neznalost a nezkušenost mladých dělníků, studentů a brigádníků, kteří bezmyšlenkovitě a nemilosrdně trhají a vhadzují do lisu knihy, o jejichž původu a smyslu nic nevědí. Toto přirovnává k mládeži, která jede do Řecka, aniž by měla ponětí o kultuře a filozofech, kteří byli na stejných místech. V závěru knihy se Haňťa setkává s dalšími dělníky, kteří u něho ve sklepě připravují nový lis, který jeho práci nahradí a „ví, že je ze svého podzemního ráje vypovězen, udělá poslední balík, do něhož- na důkaz správnosti svých myšlenek – položí celý svůj život.“²⁵ Takto však končily dvě první verze knihy, které se však ke čtenářům vůbec nedostaly. V knižní podobě, která byla vydána, je konec Haňti zmírněn, a tak baličův příběh končí probuzením ze sebevražedného snu, „Vykřikl jsem...A otevřel jsem oči, díval jsem se na svůj klín, oběma rukama jsem držel náruč macešek vytrhaných i s kořínky, ...“²⁶

²⁴ ROTHOVÁ, Susann *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala*. 1. Vydání, Praha:Pražská imaginace, 1993, ISBN 80-7110-094-3, strana 114

²⁵ Tamtéž str. 114

²⁶ BOHUMIL HRABAL, *Příliš hlučná samota*. 1. vydání, Praha: Odeon, 1989, ISBN 80-207-0156-7, strana 106

3 Vlastní tvorba

Ve vlastní tvorbě v rámci diplomové práce jsem měla jasno v jedné věci, a to byla grafická technika. Nejen pro toto téma, ale i pro charakter knihy se již od počátku jevila jako nejlepší technika tisku z výšky, linoryt. Převaha černé barvy na tisících vyjadřuje ponurost tématu a celkovou náladu celého textu. Touto technikou jsem pracovala již dříve, a to při tvorbě ilustrací na téma Máchova Máje. Je to má oblíbená grafická technika z několika důvodů. Výsledky jsou čisté, jen v černé a bílé barvě, které skvěle podtrhují celý koncept prací a knihy.

V první fázi jsem si přečetla tuto knihu bez jakýchkoliv poznámek, abych se podrobně seznámila s dějem knihy a mohla se ponořit do hloubky tohoto tématu.

Během druhého čtení jsem se zaměřovala na ty části, které se mi zdály být důležité ve smyslu zachování významu celé podstaty příběhu. Významné části jsem vybírala podle zlomových situací v knize. Některé ilustrace, které jsem později vytvořila, buď doplňují text, anebo dokreslují jednotlivé situace. Pro lepší orientaci v textu jsem si v průběhu čtení knihy psala poznámky s úryvky, které mi pomohly v pozdějším zpracování vybraných částí.

Další fází bylo z vybraných úryvků vytvořit kresby a náčrtky. Vzniklo tak několik návrhů k různým částem textu, ze kterých jsem vybírala ty nejpovedenější. Některé náčrtky byly orientovány na výšku, některé na šířku, a tak jsem pro sjednocení všech ilustrací zvolila formát orientovaný vertikálně.

V okamžiku, kdy jsem vybrala správné ilustrace, se zdálo vhodné, aby všechny měly společný prvek, motiv, strukturu nebo něco jiného. Po zvážení různých variant jsem došla k závěru, že stejně jako literární příběh provází starý papír, knihy a písmena, tak budou jedním z provázejících prvků právě písmena v podobě úryvků různých citátů od autorů, kteří se objevují v knize. Strukturu, kterou jsem využila na některých kresbách, jsem po konzultacích rozšířila a zakomponovala do všech skic, a tak vznikl další spojovací prvek, který provází celou tvorbu. Do přílohy na stránky I až P, jsem vložila nafocené skici, které dokumentují cestu k výsledným grafikám.

V příloze jsou také uvedeny naskenované grafiky, jejichž názvy jsou segmenty vycházející z Hrabalova textu, a to přímo z úryvků knihy týkajících se dané grafiky.

Úryvky, které jsem vybrala pro ilustraci, vystihují v krátkosti děj celé knihy. Začínám již na první straně knihy, „... *ta myšlenka se ve mně rozplývá jako alkohol, tak dlouho se do mne vstřebává, až je nejen v mém mozku a srdci, ale hrká mými žilami až do kořínků cév.*“²⁷ Takto Haňťa v knize popisuje svoje propojení s knihami a zároveň i s prací, kterou třicet pět let dělá. Tato myšlenka provází celou knihu. Haňťa, vše co slisuje, nejprve přečte, nastuduje a uchová ve svém mozku a srdci. Znalosti zůstávají nejen v jeho myšlenkách, ale jsou v něm. Načerpané znalosti jím prostupují, jako krev protéká žilami. (obr. 11)

Dalším vyjádřením pocitů a myšlenek, které má hlavní hrdina na srdci, jsou tato slova, „... *jak ještě krásnější musely být časy, kdy všechno myšlení bylo zapsáno jen v lidské paměti, tenkrát, kdyby někdo chtěl slisovat knihy, musel by presovat lidské hlavy, ale i to by nebylo nic platné, protože ty pravé myšlenky přicházejí zvenčí,...*“²⁸. Tato myšlenka se mi zdá velice důležitá i pro současnost. To, že je v dnešní době vše podřízeno elektronice, mě přivádí na stejnou myšlenku, která je v knize popsána. Jak by to bylo s ničením informací? Znamená to tedy, že stejně jako Haňťa ničí knihy, a tak i myšlenky, my jedním kliknutím zničíme vědění, které nemáme uložené v paměti. I dnes by platilo to, co popisuje Hrabal ve své knize. (obr. 12)

Bodem, který mě velice zaujal a je pro celý příběh důležitý, je moment, ve kterém Haňťa barvitě popisuje, jak se k němu literární a umělecké skvosty a další podobné věci dostávají, „... *nade mnou slyším, jak dvorem se procházejí kroky a otvorem ve stropě mého sklepa jak z nebes se sypou rohy hojnosti, obsahy pytlů a beden a škatulí, které vysypávají do otvoru uprostřed dvora starý papír, zavadlé stonky z květinářství, papíry z velkoobchodů, propadlé programy a jízdenky a obaly od eskym a polárek, pocákané archy po malířích pokojů, hromady mokrého a*

²⁷ BOHUMIL HRABAL, *Příliš hlučná samota*. 1. vydání, Praha: Odeon, 1989, ISBN 80-207-0156-7, strana 9

²⁸ Tamtéž, str. 10

*krvavého papíru z masen,...*²⁹. Při ilustraci tohoto úryvku jsem se zaměřila především na pocit, jaký vyvolává tento okamžik ve čtenáři. Pro Haňtu to byl okamžik, kdy k němu přicházelo něco úžasného, nové příběhy, náměty k přemýšlení a další úžasné myšlenky, objevující se právě ve stropním otvoru jeho sklepu. Ilustrací jsem chtěla vyjádřit, jak moc hlavní hrdina dychtí po vědění a jak jsou pro něho tyto chvíle magické. Hlava Haňti stojícího nehybně a odevzdaně nad dírou do sklepa, tento dojem umocňuje. (obr. 13)

Jelikož je pro celý příběh důležitá samotná postava hlavního hrdiny a jeho vztah ke knihám, je tento úryvek klíčový. *„Tak odcizený a zcizený se navracím i z práce, tiše a v hluboké meditaci kráčím ulicemi, mímám tramvaje a auta a chodce v mračnu knih, které jsem dneska našel a nesu si je domů v aktovce, tak zasněný přecházím na zelenou, aniž bych o tom věděl, nevrážím do kandelábrů ani do lidí, jen kráčím a smrdím pivem a špínou, ale usmívám se, protože v aktovce si nesu knížky, od kterých večer očekávám, že se z nich něco sám o sobě dovím, co ještě nevím.“*³⁰ Tento úryvek jsem vybrala proto, že je důležité si uvědomit, jak je Haňta na svém povolání závislý a jak osobně nese vše, co se s „jeho“ knihami děje. Fakt, že si knihy tajně odnáší k sobě domů, kde je skladuje, jen dokazuje jeho oddanost a snahu o uchování hodnot. Přivádí mě to k otázce, zda i v dnešní době jsme ochotní obětovat samy sebe, pro zachování důležitých myšlenek, hodnot a věcí, které by byly zničeny? Inspirací je pro mě v tomto ohledu, právě postava Haňti. (obr. 14)

Následující úryvek jsem vybrala, jelikož přesně popisuje události, které se v období vzniku této knihy odehrávaly ve skutečnosti. I když jen náznakem, jsou tu vyličené historické situace, které ovlivnily celou společnost. Pro Hrabala bylo velmi důležité, v období, kdy knihu psal, vymezit se vůči komunistickému režimu, který v době vydání knihy šel ke svému konci. *„Nejraději jsem chodil za klukama do sklepa s ústředním topením, kde byli prací přivázáni jako psi u boudy univerzitně vzdělaní lidé, ..., nejraději jsem ale kamarádil s kanálpucrama, dva akademici tam pracovali a přitom psali knihu o kloakách a kanálech, které procházejí a křížují se pod celou Prahou, ..., mne ale nejvíc dojmula akademická zpráva o tom, jak krysy a*

²⁹ Tamtéž, str. 12

³⁰ Tamtéž, str. 15

*potkání vedli zrovna tak totální válku jako lidé, že ta jedna válka už skončila úplným vítězstvím krysy, které se ale okamžitě rozdělily na dvě skupiny, na dva krysí klany, na dvě organizované krysí společnosti, a proto právě teď pod Prahou ve všech kanálech, ve všech kloakách zuří boj na život a na smrt, veliká krysí válka o to, kdo bude vítězem a kdo tedy bude mít právo nad všemi odpadky a fekáliemi, ...*³¹ (obr. 15)

Celý příběh působí ponuře, chvílemi tragikomicky, a tady je pro mě důležitý další úryvek. Je to chvíle, kdy se ukazuje, že Haňťa je se všemi svými potřebami pouze obyčejný člověk. *„A já docela v mračnu much jsem zakřičel cosi na pozdrav, tyrkysová cikánka s vykasanou sukni až do pasu ležela na zádech a měla krásné nahé nohy a krásný nahý břich a krásný chomáč chlupů jí vzlínal jak plamen z podbřišku, a jednu paži založenou za šátkem staženým do týlu černých a mastných vlasů, druhou rukou si dávala mocné šluky, tak bezelstně ležela tyrkysová cikánka, ...*“³² Na zobrazení tohoto úryvku jsem použila takové vyobrazení, aby bylo na první pohled jasné, o co vlastně cikánce v knize šlo. Haňťa podle knihy nebyl žádný velký elegant ani muž, který by oplýval láskou žen, a ani jeho zkušenosti v dané oblasti, které v knize Hrabal popisuje, nejsou nijak velké. Proto je jeho vztah s cikánkami, ať už je milostný nebo jen přátelský, důležitou součástí jeho života ve sklepení. Dodává mu chuť k životu a energii do další práce. (obr. 16)

Úryvek z této části knihy jsem vybrala, protože vyjadřuje, to jak Haňťa svou práci prožívá. Bere ji jako poslání, knihy, i když je ničím, si uchovává ve své mysli. *„Do posledního balíku jsem vložil otevřenou Teorii nebes, a když jsem podvázal balík dráty a červený knoflík uvolnil tlak a vykulil jsem ten balík na rudlík a odvezl ho k těm jednadvaceti ostatním, posadil jsem se na schod, ruce mi visely přes kolena až na studenou cementovou podlahu.*“³³ Teorii nebes od Kanta, kterou Haňťa právě sprovodil ze světa v podobě slisovaného balíku, nejprve přečetl. Se starým papírem lisuje nejenom životy knih, ale také životy malých krysy, které žijí ve sklepech. Toto trápení jsem se snažila vyobrazit na grafickém listu, kde Haňťa stejně jako v úryvku sedí schlíple na schodech vedle svých balíčků a ze schodů se na něho valí další litery.

³¹ Tamtéž, str. 29

³² Tamtéž, str. 43

³³ Tamtéž, str. 60

V knize po tomto úryvku následuje jedna z dalších halucinací, ve kterých se objevuje Schopenhauer s Hegelem. (obr. 17)

Další část Hrabalovy knihy, která mě velmi zaujala, se zabývá láskou, která přišla Haňt'ovi do života téměř náhodou. Po Mančince, která je hrdinova největší láska, přichází na scénu cikánka, kterou si vzal pod svá křídla, a ta se stala jeho společnicí. „*Jednou jsem přišel navečer domů, cikánka na mě nečekala, rozsvítil jsem, vycházel jsem až do rána před dům, ale cikánka nepřišla a nepřišla pak ani nazítří, už nepřišla nikdy.,..., Až potom jsem se dozvěděl, že ji sebralo gestapo s ostatními cikány a odvezli ji do koncentráku, odkud už se nevrátila, spálili ji někde v Majdanku nebo Osvětimi v kremačních pecích. Nebesa nejsou humánní, ale já jsem tenkrát ještě humánní byl.*“³⁴ (obr. 18) Konec, který pro malou cikánku přichystal Hrabal, je vypovídající pro dobu, ve které se děj odehrává. Budova, kterou jsem vyobrazila na grafickém listu, je spalovací pec z Majdanku, kde právě Haňt'ova cikánka skončila. Pro tento výjev mi přišla technika linorytu nejvíce vhodná. Snažila jsem se zachytit ponurou atmosféru okamžiku, kdy se cikánka mění v mrak z komína.

V závěru knihy hlavní hrdina prožívá situaci, která nakonec vrcholí jeho morální i duševní smrtí. „*Tak jsem se opřen o zábradlí díval dolů na lidskou práci, viděl jsem, jak přišla do slunce učitelka a přivedla skupinu školních dětí, myslil jsem zkraje, že učitelka je tady na exkurzi, aby děti viděli, jak se starý papír presuje, ale viděl jsem, jak učitelka vzala knihu, vynutila si pozornost dětí a pak předvedla trhací proces tak, aby to děti pochopily, a děti ano, jedno za druhým braly knížku, a když stáhly obal a desky, vzaly do prstíků stránky a snažily se vytrhnout a roztrhnout knihu ale kniha se bránila, nakonec ale síla dětských ruček byla větší,...*“³⁵ Přesto, že kniha nekončí tímto úryvkem, zdá se mi tato část natolik silná, že bylo třeba ji do souboru prací zařadit. Tato událost ovlivnila Haňt'ův konec především v negativním smyslu. A stejně jako Haňt'ův konec v knižní podobě zůstává otevřen a ponechán budoucnosti, tak já nechávám jeho ilustrovaný život v části, která je pro jeho osud zlomová. (obr. 19)

³⁴ Tamtéž, str. 67

³⁵ Tamtéž, str. 77

4 Didaktická část

V této části své závěrečné práce se zaměřuji na využití ilustrace v hodinách výtvarné výchovy na základní škole. V jednotlivých podkapitolách popisuji, které části přípravy na hodinu jsou nezbytné, na co je třeba při výuce brát zřetel, a v závěru připojuji vlastní realizaci hodiny, její přípravu, dokumentaci postupu a evaluaci.

4.1 Cíle hodiny

Cíl hodiny bych popsala jako něco, k čemu vyučování směřuje. Je to stav, kterého chce učitel dosáhnout a kterému pak podřizuje styl výuky a použité didaktické prostředky. „*Jde tedy o předpokládaný, očekávaný výsledek výuky, k němuž směřují žáci v součinnosti s učitelem.*“³⁶ Učitel se vždy snaží si stanovit co nejpřesnější a nejkonkrétnější cíle, které mu pomohou určit jaké způsoby a učivo potřebuje k jejich dosažení. Cíle jsou zaměřené především na to, aby jejich naplnění přispělo k rozvoji žakových schopností, dovedností a znalostí.

Pro správné stanovení cílů může učiteli pomoci Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů. „*Jedná se o jednu z nejvýznamnějších pedagogických teorií ovlivňující koncepcí plánování výuky a tvorby kurikula. Její přínos je vnímán především z hlediska naznačení způsobu konkretizace a operacionalizace vzdělávacích cílů.*“³⁷ Bloom ve své taxonomii popsal šest kognitivních oblastí, které by žák měl ovládat a které by měly být obsaženy v cílech hodiny. Učitel by měl postupovat od jednoduchých úrovní přes složitější. Oblast, kterou by učitel měl začít, je znalost. Dalšími oblastmi jsou porozumění, aplikace, analýza, syntéza a na konec hodnocení. K těmto hlavním kognitivním cílům se žák s dopomocí učitele dostává přes malé, konkrétní, dílčí cíle.

Při stanovování cílů hodiny, je třeba myslet na to, že cíl musí být splnitelný. Pokud víme, že není v silách dětí ani učitele se k cíli během hodiny dopracovat,

³⁶ VALIŠOVÁ, Alena, *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšířené vydání, Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-3357-9

³⁷ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*, 2. rozšířené vydání, Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1821-7, strana 121

nemusíme ho zadávat, ale v tom případě hodina ztrácí na smysluplnosti. Další podmínkou, aby byl cíl dodržen, je jeho smysluplnost s ohledem na potřeby žáka. Cíle by měly splňovat několik kritérií. Především by měly žákovi poskytnout nějakou novou dovednost, měly být perspektivní v tom smyslu, že mají dosah i mimo školu, jsou užitečné i v běžném životě. Dalším kritériem je, aby žáci o cílech hodiny věděli a byli s nimi ztotožnění. Je dokázáno, že pokud žák ví, co na konci výuky bude vědět, znát, umět, je více motivován k práci v hodině a snáze požadovaný cíl přijme. Všechny cíle, které si učitel stanoví, musí být lehce ověřitelné v tom smyslu, že nebude pochyb o tom, zda ho žák splnil, nebo ne.

4.1.1 Vzdělávací cíl

Prvním pilířem, od kterého se odvíjí stanovení vzdělávacího cíle výuky, je Rámcově vzdělávací program, na jehož podkladech si škola stanovuje svůj Školní vzdělávací program. Další hranice pro stanovení cílů stanovuje předmět, ročník, tedy věk žáků, a také tematický celek, kterým se žáci ve výuce aktuálně zabývají. Pro správné stanovení vzdělávacího cíle je třeba si předem ujasnit, čeho chceme ve výuce dosáhnout a zda je tento cíl splnitelný. Cílem pro hodinu výtvarné výchovy tak může být například stav, kdy žák seřadí vybraná umělecká díla chronologicky správně. Na danou situaci může učitel navázat dalším cílem, který se bude týkat porozumění dané látce. Následujícím cílem může být stav, kdy žák přiřadí k uměleckým dílům název a autora. Takto učitel sestaví jednotlivé dílčí cíle hodiny, které žák díky správně zvoleným výukovým metodám může lehce splnit. Nejde však jen o co nejrychlejší splnění cíle, ale také o jeho kvalitu.

4.1.2 Výchovní cíl

Výchovní cíl učitel stanovuje s určitým záměrem. Jde o trénink různých sociálních dovedností, které se dají prakticky uplatnit během výuky a přesahují i do dění mimo školu. Opět je důležité stanovit si dílčí cíle, které později vedou ke komplexnějšímu výsledku. Učitelovým záměrem může být, aby žák v hodině pomohl svým spolužákům, kooperoval na zadaném úkolu nebo aby dokázal svou práci obhájit a prezentovat.

Tyto cíle učitel zadává v případech, kdy chce zlepšit efektivitu práce žáků a také aby rozvíjel určité kompetence, jako například kompetence k řešení problému, komunikační kompetenci, kompetenci k práci a další. Aktivní přístup učitele tak vede ke zlepšení a zpestření samotné výuky, ale také k čínorodému přístupu dětí k zadané práci.

4.2 Motivace

Jak žáky a studenty přimět, aby se rádi učili? Jak vytvořit příjemnou atmosféru hodiny? To jsou otázky, které jistě napadnou všechny učitele, kteří chtějí mít nadšené děti ve všech svých hodinách. Odpovědí na tyto otázky může být správná motivace. I přesto, že učitel dokáže připravit výbornou hodinu, nemusí se jeho snaha setkat s úspěchem. Běžná školní třída se skládá ze tří typů žáků. Jedním z nich je skupina, do které patří děti snadno získatelné, které se lehce nadchnou pro každé téma a je velice snadné je motivovat. U druhé skupiny žáků učitel bojuje o každého žáka a různými způsoby se snaží ho získat. Poslední skupinou jsou žáci, které je velice náročné si získat, motivovat je a objevit jejich zájem a podpořit ho. V tomto případě může učitel pouze doufat, že motivace bude tak zajímavá, že se podaří získat pro dané téma všechny studenty.

Obecně bychom mohli říci, že motivace je soubor jevů, pohnutek nebo procesů, které určitým způsobem podněcují, usměrňují a rozvíjí naše jednání a chování. Motivaci rozlišujeme vnitřní a vnější. „*Ta vnitřní nás, žene za splněním cílů pro naše vlastní upokojení. Ta vnější může nabývat podoby příslovecné „kudly na krku“.* Kdy jsme k plnění cíle nuceni okolím bez ohledu na to, co si přejeme a co ne.“³⁸ Ve výuce by se učitel měl snažit o to, aby žáci byli motivováni vnitřně. Pokud se tak stane, poznatky získané pomocí vnitřní motivace si žák lépe a do hloubky zapamatuje. Je to tím, že cílem žáka je se dozvědět další informace, vylepšit si své znalosti a vše dělá ze své vlastní vůle, sám pro sebe. „*Z vnitřní motivace jsme ochotni podstoupit dlouhá léta studií, jen abychom pak mohli dělat vysněné*

³⁸ <http://www.rozhlas.cz/leonardo/clovek/ zprava/klicem-k-uspechu-je-vnitni-motivace--1371911>

povolání. ³⁹ Tato vnitřní motivace je považována za důležitější především při plnění dlouhodobých cílů.

Vnější motivace je krátkodobou velice rychlou metodou, jak získat žáky pro dané téma. V tomto případě je také cílem získat informace a dozvědět se více, ale žák to dělá s vědomím odměny, která je jeho hnacím motorem ve splnění úkolu. Tento typ motivace je krátkodobý, nestálý, a co se týká zapamatování získaných dovedností velice neúčinný.

Oba tyto typy motivací jsou vzájemně propojené. Vědci zkoumají, jaký vliv má motivace na různé typy žáků, a tak je prokázáno, že vnitřní motivace je sice pro dlouhodobé cíle přínosnější, ale také, že pokud je vnější motivace pro ně výhodnější, stává ta vnitřní chatrnou a málo silnou.

4.3 Typologie výtvarných typů žáků s ohledem na práci v hodině

Během výuky si žáci osvojují různé výtvarné techniky. V průběhu vzdělávání se může u jednotlivých žáků projevit větší náklonost k určitému způsobu práce a technice. Učitelovou úlohou v takovém případě je citlivě podporovat projev dítěte tak, aby byla jeho chuť k práci dále rozvíjena. Typologie výtvarného typu žáků je pak přínosná pro učitele, ovšem jen za podmínky, že respektuje rozdílnost a individualitu dítěte. Při rozpoznání výtvarného typu žáka se učitel snaží žáka neodradit, ale naopak rozvinout všechny jeho možnosti v dané oblasti. Na první pohled by se mohlo zdát, že určování jednotlivých typů žáků je jakési „škatulkování“. Je jasné, že při nesprávné interpretaci tomu tak může být, ale žáci jsou jakousi směsí všech výtvarných typů, přičemž jeden z těchto typů je vždy dominantní.

Ve výuce pak lze přizpůsobit úkoly tak, aby si každé dítě našlo, jaké výtvarné prostředky mu vyhovují a v čem ho učitel může dále podpořit. Žák pak může dosahovat lepších výsledků, což souvisí i s výše zmíněnou vnitřní motivací. Při přípravě pak může učitel sestavit plán hodin tak, aby v nich byly zastoupeny různé techniky, popřípadě aby si žák mohl sám zvolit, jakou technikou bude k práci přistupovat. Individuální přístup je při práci s typologií výtvarných typů žáků

³⁹ <http://www.rozhlas.cz/leonardo/clovek/zprava/klicem-k-uspechu-je-vnitni-motivace--1371911>

klíčový. Pokud učitel, z jakéhokoliv důvodu individuální přístup k žákům nedodrží, žák ztratí motivaci a chuť pracovat, jelikož se bude zabývat technikami, ve kterých si například není jistý, nebaví ho, anebo jim dokonce nerozumí. Cílem každého dobrého pedagoga by mělo být především získat si žáky na „svou stranu“ a vtom mu může pomoci právě znalost typů žáků. Podle Trojana „*k nejobtížnějším procesům ve výtvarně výchovné práci patří proniknutí učitele do individuálních zvláštností žákovy práce, pochopení psychických procesů při jejím vzniku a posléze i objektivní zhodnocení celého úsilí žáka. Předpokladem k tomu - kromě hlubokých odborných vědomostí a pedagogického umu - je bezpečná znalost žákovy osobnosti a jeho převažující inklinace k určitému výtvarnému projevu, která je těsně spojena se strukturou dětské osobnosti.*“⁴⁰

Na tomto místě uvedu několik příkladů typologií, které představili někteří významní psychologové. Tyto typologie byly vytvořeny na základě několika empirických výzkumů a vypovídají o tom, jaké mají žáci estetické vnímání a jak prožívají setkání s uměním a svou prací. Zároveň se typologie vztahují k samotným dílům. Na začátku minulého století se estetickým vnímáním a také uměleckou tvorbou zabýval Alfred Binet, který rozlišuje čtyři typy estetického vnímání. Prvním typem je typ deskriptivní, který se „*zaměřuje na popis detailů, aniž se snaží postihnout jejich smysl, vztahy a vazby.*“⁴¹ Dalším typem, který Binet popisuje, je typ observační. Žáci tohoto typu se zaměřují na charakteristické a výrazné vlastnosti předmětu a také tyto vlastnosti. Pro další erudovaný typ je charakteristické, že se žák „*nepokouší předmět příliš popisovat, ale uvádí, co o něm ví.*“⁴² Typem, který uvádí Binet jako poslední, je typ emocionální nebo také imaginativní, kdy se žáci snaží upřednostnit a vystihnout citový význam děl na rozdíl od viditelných detailů.

Další typologii uvedl V. Lowenfeld, který na podkladě studia slabozrakých a slepých dětí předložil dva protikladné typy. První z nich je typ vizuální „*dává přednost vizuální zkušenosti, opírá se o zrakové představy, které syntetizuje do*

⁴⁰ TROJAN, Raul. *Stati z teorie vyučování výtvarné výchově*. 2. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1977. 17-364-85, strana 13

⁴¹ KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. 2. vydání, Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-2329-7, str. 366

⁴² Tamtéž, str. 366

větších celků. Je to typ estetického vnímání (a tvorby), jenž staví především na informacích z vnějšího viditelného světa.“⁴³ První typ je zcela protikladný tomu druhému, který se „obírá především vlastními tělovými počitky a reálným prostorem kolem sebe. Haptický umělec se například více zajímá o svůj vnitřní svět počitků a pocitů nežli vnější objektivní svět.“⁴⁴

Německý psycholog umění Richard Müller- Freienfels uvedl svou typologii, která je i v současnosti stále aktuální. Pět typů estetického prožitku je odvozeno jak z oblasti tvorby, tak z oblasti vnímání. Jde o typ sensorický, motorický, imaginativní, intelektuální a emocionální. První, sensorický typ se „soustřeďuje téměř výlučně na smyslové kvality uměleckých děl, citlivě vnímá tvary a barvy či hudební zvukové dění, aniž je obohacuje asociacemi, ..., Tento typ redukuje – řečeno dnešní terminologií - komunikativní aspekt díla na pouhý sensuální zážitek.“⁴⁵ Druhým typem je typ motorický, který „reaguje na estetické objekty pohybově. Nejznámější jsou pohybové reakce při hudbě, avšak obecně zasahují všechny druhy umění, ..., Objevují se i pohybové představy. Typ imaginativní - pro něj je umělecký artefakt východiskem bohaté imaginativně fantazijní činnosti.“⁴⁶ Pro tento typ žáka je nejdůležitější především asociace, a to zejména v estetickém vnímání, proto vše, co žák vytvoří svou vlastní asociací je pro něho cennější než samotné dílo. Čtvrtým typem je typ intelektuální „v popředí je intelektuální zpracování estetického prožitku. Například reflexivní podtyp se ihned soustředí na rozbor vlastního zážitku, podtyp „hledáče idejí“ hledá smysl díla, tzv. alexandrijský podtyp uskutečňuje s chladným odstupem formální rozbor díla.“⁴⁷ Poslední emocionální typ, jak již název napovídá, estetické vnímání prožívá přes citovou stránku své osobnosti.

Raul Trojan dělí žáky dle prostředků, které při práci preferují více. Jde o malířský, grafický, plastický a výtvarně-konstruktivní typ. Žáci, kteří inklinují k malbě, a jsou tudíž typem malířským, upřednostňují vyjádření barevnou skvrnou.

⁴³ Tamtéž, str. 367

⁴⁴ Tamtéž, str. 367

⁴⁵ Tamtéž, str. 367

⁴⁶ Tamtéž, str. 368

⁴⁷ Tamtéž, str. 368

Je pro ně důležitá barva, kterou mohou vystihnout své vnitřní pohnutky, a tak dokáží intuitivně vyjádřit funkce barev. Pro tento typ žáků je důležité zachycení tvaru a také velikosti, v té se neomezují a spíše si vybírají větší formáty. Dalším typem, který Trojan popisuje, je typ grafický. Stejně jako technika grafiky se opírá a jasné linie, tak i žákovi tohoto typu je bližší kresebné vyjádření a zachycení tvaru pomocí linie. V tomto je patrný rozdíl oproti předchozímu typu, který upřednostňoval barvu a plochu. Grafický typ preferuje černobílou kombinaci barev a při malbě je patrné, že tahy připomínají spíše kresbu, jelikož se zabývá jednotlivými tahy a liniemi, a ne plochou jako malířský typ. Třetím typem je podle Trojana typ plastický. Tomuto typu žáka je nejbližší vyjádření pomocí tvaru a prostoru. Má dobrou prostorovou orientaci i představivost. Nedělá mu problém zobrazení trojrozměrných objektů a jejich umístění v prostoru. Pokud by si tento typ měl vybrat mezi malbou a kresbou, dá pravděpodobně přednost kresbě, která mu vyhovuje více. Poslední typ, který Trojan definuje, je výtvarně-konstruktivní. Silnou stránkou toho typu žáka je sestavování modelů konstrukčního charakteru. Žák preferuje kresbu a má dobrou schopnost kombinatoriky. Tyto typy uvádí Trojan ve své knize *Stati z teorie vyučování výtvarné výchově*.⁴⁸

Jednou z dalších typologií, vycházející z psychologie, vytvořil Jaromír Uždil, který popisuje výtvarný typ extravertní a introvertní. Podle Uždila převládá extravertní typ především u chlapců, kde je patrná rozumová analýza zobrazovaného objektu, která má převahu nad citovým vztahem z vyobrazení. Žáci tohoto typu tíhnou více ke kresbě, modelaci, zajímají se o tvar, prostor a perspektivu. Uždil uvádí i návrh jak s tímto typem dětí pracovat. „*Je třeba umožnit žákům tohoto zaměření práci odpovídající jejich zájmu o technické náměty, experimentaci s výtvarnými technikami a práce studijní povahy.*“⁴⁹ U druhého typu žáka, typu introvertního, který se častěji týká dívek, je viditelné větší citové založení a je zde viditelný osobní vztah k tomu, co dítě zobrazuje. Je to patrné jak v tvarovém, tak v barevném pojetí. „*Takový žák tíhne víc k fantazijnímu projevu než ke studiu podle skutečnosti. Tento*

⁴⁸ TROJAN, Raul. *Stati z teorie vyučování výtvarné výchově*. 2. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1977. 83 stran, 17-364-85,

⁴⁹ Tamtéž, st. 14

*typ se však rychle vyčerpává vlivem konfrontace představ s objektivní skutečností a není-li včas a citlivě zachycen, odvrací se od aktivní výtvarné činnosti a přechází v dospělosti v nejlepším případě k pasivnímu vztahu k umění a k pěstování umělecké teorie.*⁵⁰ Na závěr uvádí Uždil radu, jak k takovému typu žáka přistupovat. *„Ve výtvarné výchově je třeba stále tomuto typu umožňovat rozvíjet fantazijní složku i při narůstání racionálního vztahu ke skutečnosti alespoň v doplňujících výtvarných činnostech.*“⁵¹

4.4 Hodnocení výtvarného projevu

„Školní hodnocení je činnost, která může svými důsledky žákovi hodně pomoci i ublížit. Školní hodnocení nejenom podmiňuje kvalitu výuky, ale tvoří také jednu z nejzávažnějších složek komunikace mezi učitelem a žáky a rodiči žáků.“⁵²
„Podle Bendlova výzkumu (1997) učitelé na druhém stupni základních škol považují hodnocení žáků za jednu z pěti nejobtížnějších složek své pedagogické činnosti.“⁵³
Hodnocení prováděné učitelem je jedním z důležitých faktorů, který ovlivňuje chování rodičů k dítěti. Rodiče na základě výsledků, které žák získá, mají zpětnou vazbu o jeho práci, a tak určují, do jaké míry se mají věnovat domácí přípravě a přípravě do školy vůbec. *„Školní hodnocení, ať již jsou to známky nebo slovní hodnocení, obecně patří k nejčastěji vyměňovaným informacím mezi učiteli, žáky, rodiči i dalšími účastníky školního dění,...*“⁵⁴

Hodnocení výtvarného projevu dítěte je specifické v tom, že pedagog hodnotí subjektivní projev dítěte. Proto je důležité na začátku práce v hodině stanovit pro děti konkrétní kritéria, podle kterých může pedagog výtvarný projev dítěte ohodnotit objektivně. Cílem pedagoga při evaluaci je zejména jak povzbuzení žáka v další činnosti, tak i podpora jeho sebedůvěry. Proto je důležité vyzdvihnout pozitivní

⁵⁰ Tamtéž, str. 14

⁵¹ Tamtéž, str. 14

⁵² SLAVÍK, Jan, *Hodnocení v současné škole*. 1. Vydání, Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-262-9, str. 9

⁵³ Tamtéž, str. 13

⁵⁴ Tamtéž, str. 14

stránky žákovy práce, a v případě nedostatků podat objektivní doporučení na zlepšení. Zpětná vazba je také závislá na individuálních schopnostech a nadání konkrétních žáků, přístupu k uměleckým dílům, na vlastním úsilí žáka a v neposlední řadě také na rodinném zázemí. Bohužel se tyto body nedají objektivně zhodnotit, ale můžeme na ně brát zřetel, a to při výběru vyjadřovacích prostředků a zadávání kritérií práce. Kvalitní zpětnou vazbu poznáme tak, že v dětech vyvolá zájem o učivo, žáci jsou vnitřně motivováni, a tak si i vytvářejí pozitivní přístup k výtvarnému umění. „*Vlastní umělecké vnímání (a hodnocení) zůstává ovšem vyhrazeno pro dospělý lidský věk a škola k němu může položit jen první základy.*“⁵⁵

4.4.1 Slovní hodnocení

Podle pokynů MŠMT ČR č. j. 17 22893 – 22 je bráno slovní hodnocení jako alternativa hodnocení vedle klasifikace. „*Slovní hodnocení je kvalitativní posuzování žákova výkonu nebo chování vyjádřené formou slovní zprávy.*“⁵⁶ Bez slovního hodnocení se neobejde ani klasifikace, každá známka má svůj slovní doprovod. Zahrnuje v sobě hodnocení úrovně vědomostí a dovedností žáka, také jeho vztah k učení, způsob učení, sociální chování (navázání kontaktu s ostatními, schopnost spolupráce, ochotu pomoci druhému), ale také individuální zvláštnosti (tělesný a zdravotní stav, emoce, pocity, nálady). Tato forma hodnocení zajišťuje mnohem větší a širší informovanost žáků, ale i rodičů. Učitel díky slovnímu hodnocení více sleduje projevy žáka a jednotlivé složky jeho výkonu. U tohoto hodnocení je třeba brát ohled a vzít v úvahu skutečné předpoklady, možnosti a schopnosti žáka.

Velkým přínosem je slovní hodnocení pro žáky se specifickými poruchami učení, kde je třeba brát zpětnou vazbu jako posilující a motivující aspekt celého vyučovacího procesu. Slovní hodnocení dává možnost pozitivního přístupu k žákovi. „*Rodiče žáků, kteří jsou slovně hodnoceni, uvádějí, že jejich děti mají najednou větší zájem o učení, samy si vyhledávají další informace týkající se ve škole probíraného tématu, častěji rodičům pokládají otázky související s učivem. Také se nebojí přiznat,*

⁵⁵ UŽDIL, Jaromír. *Estetická výchova*. 1. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, 56/XI-2, strana 42

⁵⁶ SLAVÍK, Jan, *Hodnocení v současné škole*. 1. Vydání, Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-262-9, str. 129

*když udělají chybu nebo úkol vyřeší nesprávně. Dá se říci, že mají větší vnitřní motivaci k učení a poznávání vůbec.*⁵⁷

Častým problémem u slovního hodnocení je časová náročnost a také samotná formulace obratně stylizovaných charakteristik. Slovní hodnocení, které provádí sám učitel, se může stát hodnocením subjektivním s odrazem osobnosti učitele. Slovní hodnocení často svádí pouze k pozitivnímu hodnocení, které jistě každého žáka povzbudí, ale neplní tak plně svou funkci. Od slovního hodnocení žák i rodič očekává nejen pochvalu, ale také doporučení na zlepšení, díky kterému je tento způsob evaluace tak oblíben.

Nevýhodou slovního hodnocení je, že rodiče nejsou zvyklí správně interpretovat a číst slovní hodnocení. *„Úskalím slovního hodnocení je také nedostatečná možnost srovnávání. Slovní hodnocení neumožňuje získávat souhrnné statistické přehledy, na jejichž základě lze hodnotit a srovnávat mezi sebou výsledky práce jednotlivých škol. V tomto smyslu je slovní hodnocení spíše určitý interní způsob hodnocení na dané škole, ale pro školy, které známkuje, je zcela nevalidní.*⁵⁸

4.4.2 Klasifikace

Hlavní výhodou klasifikace učitelé vidí v tom, že klasifikovat je jednodušší a časově méně náročné než dávat žákovi slovní hodnocení. Učitelé klasifikace umožní snadno se orientovat ve školních výkonech každého žáka. Znamka je to, co nám ukazuje stav *ted' a tady*. Většina učitelů se také shodne na tom, že klasifikace je nejefektivnějším a nejsrozumitelnějším prostředkem v komunikačním trojúhelníku - učitel, žák, rodič. *„Náš školský systém na nich staví v rámci různých výběrových aktivit, přijímacích zkoušek apod., kdy nám známky dovolují srovnávat různá hodnocení mezi sebou, a tak pomáhají roztrždit například žáky základních škol podle zjištěných znalostí a dovedností do dalších vzdělávacích institucí, a tím jim usnadňují jejich volbu směrem k cíli - určitému typu profese.*⁵⁹ *„Někteří učitelé vidí hnací motor známek v tom, že v žácích probouzejí ctižádost, že se žáci díky nim mohou*

⁵⁷ <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/1523/VYHODY-A-NEVYHODY-SLOVNIHO-HODNOCENI.html/>

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1522/vyhody-a-nevyhody-znamkovani.html/>

srovnávat s ostatními a své výsledky neustále zlepšovat, a tak se přibližovat tomu nejlepšímu, který v dané skupině je, a v důsledku toho vlastně známky zvyšují výkon celé skupiny.“⁶⁰ Tento předpoklad se ale časem může přeměnit v nevýhodu.

U klasifikace se za velkou nevýhodu považuje pětistupňové rozhraní známek, do kterého se těžko zařazují rozmanité výkony a učební znalosti žáků. Známkami lze jednoduše hodnotit jen takové výkony, které mají těžiště ve znalostech, ale hůře se hodnotí výkony a dovednosti, které jsou postaveny na rozvoji klíčových kompetencí. Známkování také nedává žákovi žádnou odpověď na to, proč byl jeho výkon úspěšný nebo neúspěšný. Dalším nedostatkem klasifikace je, že dochází ke *škatulkování*, zařazení žáků do skupin podle prospěchu, což není příliš objektivní. Rodiče známky často vyžadují, aby měli vnější srovnání s ostatními dětmi, sourozenci, atp. kvůli touze, aby jejich potomek byl chloubou rodiny, ale často neumějí správně interpretovat známku a rozpoznat, co je třeba zlepšit, co se dítěti podařilo, a to jakou hodnotu známka má. Jedním z dalších úskalí známkování je subjektivní posouzení učitele, každý učitel totiž tu samou situaci hodnotí jinak.

Z výše uvedených důvodů vyplývá, že pro hodnocení dětského výtvarného projevu je vhodnější slovní hodnocení oproti známkování. Je tudíž na učiteli, pokud používá známkování, zda přiloží slovní hodnocení, nebo zda své rozhodnutí podloží žákům jasným vysvětlením. Známkování může být pro některé více cílevědomé žáky považováno za nespravedlivé z důvodu neobjektivnosti.

⁶⁰ <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1522/vyhody-a-nevyhody-znamkovani.html/>

Závěr

Tato diplomová práce pojednává o ilustraci, konkrétně o knižní. V jednotlivých kapitolách se zabývám jak ilustrací jiných autorů, ale také svou vlastní. Pro tuto práci jsem si vybrala knihu Příliš hlučná samota od Bohumila Hrabala. S výběrem knihy jsem byla při práci velice spokojená. Díky Hrabalovu přístupu v psaní textu se mi podařilo vystihnout podstatu a atmosféru celé knihy. Po tom, co jsem poznala jak Hrabalův život a jeho dílo, jsem si jistá, že jsem vybrala k ilustraci vhodný jak text, tak autora.

Kapitoly jsou sestaveny tak, aby na sebe logicky navazovaly. Začátkem práce jsem uvedla téma, které provází celou část zabývající se ilustrací a také vlastní praktickou část. Pro pochopení praktické části, které jsem se dlouho věnovala, uvádím kapitoly, které vysvětlují výběr všech částí knihy a konkrétní zobrazení všech vybraných částí.

Didaktická část má doplňující charakter, proto kapitoly pojednávají krátce o nejdůležitějších aspektech výchovného procesu. Tyto části jsem do své diplomové práce zařadila proto, že jsem chtěla připomenout významné pilíře hodin výtvarné výchovy.

Během času stráveného nad diplomovou prací jsem si uvědomila, že toto téma a ilustrace jsou opravdu všude kolem nás. Nejen jako knižní ilustrace, ale také jako ilustrace umělecká. Při studiu osobnosti Bohumila Hrabala a jeho díla jsem si potvrdila, že je opravdu jedním z nejvýznamnějších spisovatelů a že obohatil nejen českou, ale i světovou literární scénu svými knihami.

Použité zdroje

BOHUMIL HRABAL, *Příliš hlučná samota*. 1. vydání, Praha: Odeon, 1989, ISBN 80-207-0156-7

Interview s Jazz clubem, in: Domácí úkoly z pilnosti, s 95, in: ROTHOVÁ, Susann *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala*. 1. Vydání, Praha:Pražská imaginace, 1993, ISBN 80-7110-094-3

KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. 2. vydání, Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-2329-7

PYTLÍK Radko, *Bohumil Hrabal*. 1. vydání, Praha: Československý spisovatel, 1990, ISBN 80-202-0239-0

ROTHOVÁ, Susann *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala*. 1. Vydání, Praha:Pražská imaginace, 1993, ISBN 80-7110-094-3, strana 120

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*, 2. rozšířené vydání, Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1821-7

SLAVÍK, Jan, *Hodnocení v současné škole*. 1. Vydání, Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-262-9

TROJAN, Raul. *Stati z teorie vyučování výtvarné výchově*. 2. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1977. 17-364-85

UŽDIL, Jaromír. *Estetická výchova*. 1. vydání, Praha:Státní pedagogické nakladatelství, 1960, 56/XI-2

VALIŠOVÁ, Alena, *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšířené vydání, Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-3357-9

VÍCH Zdeněk, *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*, Gaudeamus: 2004, Hradec Králové. 1. vydání, ISBN- 80- 7041- 450-2

<http://www.spisovatele.cz/bohumil-hrabal#cv>

<http://www.ceskatelevize.cz/lide/bohumil-hrabal/>

<http://www.databazeknih.cz/dalsi-vydani/prilis-hlucna-samota-1098>

<http://tanart.cz/realizace-v-architekture/hrabalova-zed.html>

<http://www.ceskenoviny.cz/fotogalerie/?id=1052>

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7158>

<http://www.rozhlas.cz/leonardo/clovek/ zprava/klicem-k-uspechu-je-vnitni-motivace--1371911>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/1523/VYHODY-A-NEVYHODY-SLOVNIHO-HODNOCENI.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1522/vyhody-a-nevyhody-znamkovani.html/>

<http://www.sberatelum.cz/nabidka/michal-machat.aspx>

<http://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=txt203>

<http://www.antikvariatmotyl.cz/antikvariat-knihy/antikvariat-beletrie-bestselery/bohumil-hrabal-proluky.html>

http://jirigrus.blogspot.cz/2013/12/slavnosti-snezenekhrabal_6.html

<http://www.antikvariatmotyl.cz/antikvariat-knihy/antikvariat-beletrie-bestselery/bohumil-hrabal-postriziny.html>

<http://www.antikvariatmotyl.cz/antikvariat-knihy/prvni-vydani/bohumil-hrabal-automat-svet-ilustrace-kolaze-jiri-kolar.html>

<http://www.ceskenoviny.cz/fotogalerie/?id=1052>

<http://tanart.cz/realizace-v-architekture/hrabalova-zed.html>

<http://kubikova.blog.denik.cz/c/94880/Hrabalova-Liben.html>

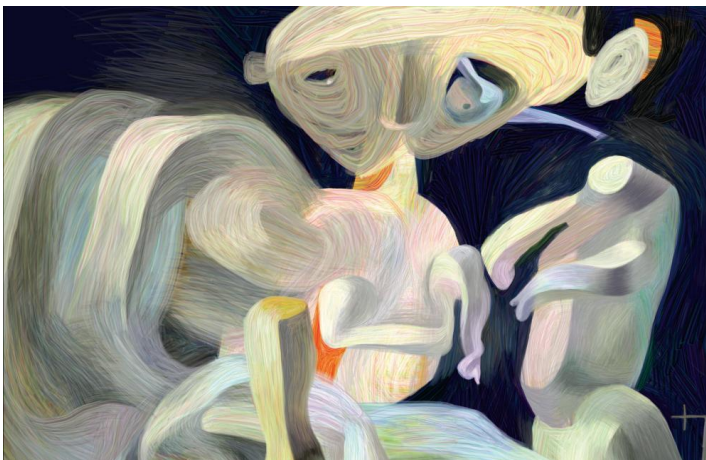
Přílohy

1. Inspirační zdrojeA
2. Návrhy a skici F
3. Vlastní realizace.....N

1. Inspirační zdroje

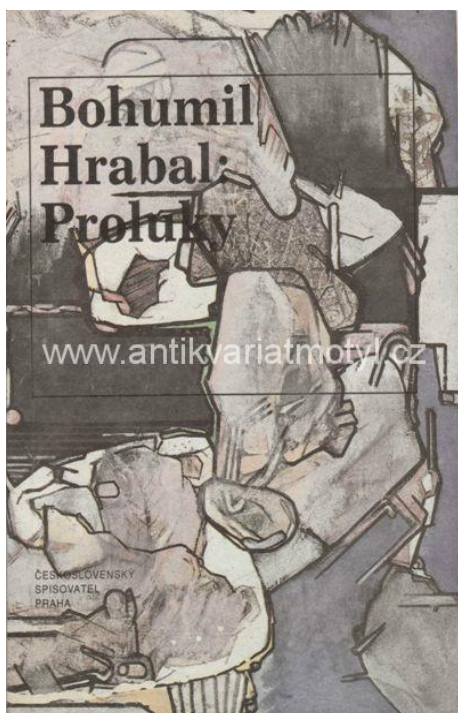
Obr. 1 Michal Machata, ilustrace ke knize Obsluhoval jsem anglického krále⁶¹

Obr. 2 Michal Machata, ilustrace ke knize Obsluhoval jsem anglického krále⁶²

⁶¹ <http://www.sberatelum.cz/nabidka/michal-machat.aspx>

⁶² <http://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=txt203>

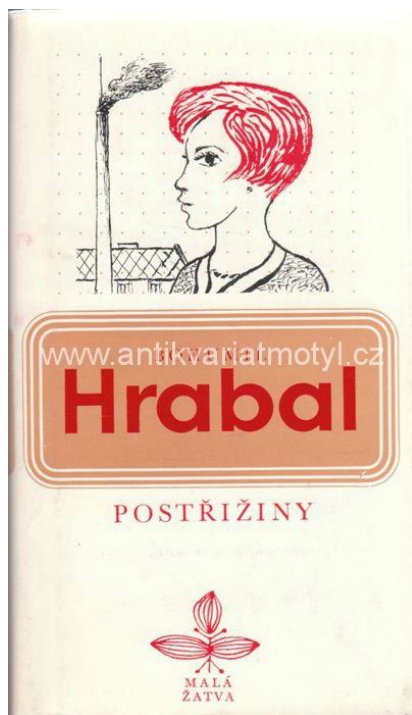
Obr. 3 Jan Smetana, ilustrace ke knize Proluky⁶³

Obr. 4 Jiří Grus, ilustrace ke knize Slavnosti sněženek⁶⁴

⁶³ <http://www.antikvariatmotyl.cz/antikvariat-knihy/antikvariat-beletrie-bestselery/bohumil-hrabal-proluky.html>

⁶⁴ http://jirigrus.blogspot.cz/2013/12/slavnosti-snezenekhrabal_6.html

Obr. 5 Kamil Lhoták, ilustrace ke knize Postřižiny⁶⁵

Obr. 6 Jiří Kolář, ilustrace ke knize Automat svět⁶⁶

⁶⁵ <http://www.antikvariatmotyl.cz/antikvariat-knihy/antikvariat-beletrie-bestselery/bohumil-hrabal-postriziny.html>

⁶⁶ <http://www.antikvariatmotyl.cz/antikvariat-knihy/prvni-vydani/bohumil-hrabal-automat-svet-ilustrace-kolaze-jiri-kolar.html>

Obr. 7 Tatiana Svatošová, Pocta Hrabalovi⁶⁷

Obr. 8 Tatiana Svatošová, Pocta Hrabalovi⁶⁸

⁶⁷ <http://www.ceskenoviny.cz/fotogalerie/?id=1052>

⁶⁸ Tamtéž

Obr. 9 Tatiana Svatošová, Pocta Hrabalovi⁶⁹

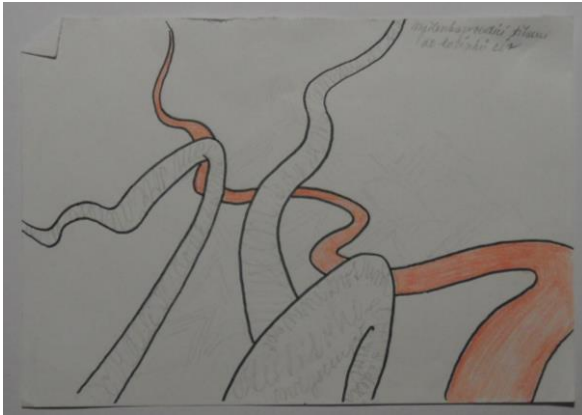

Obr. 10 Patník zamýšleného centra Bohumila Hrabala⁷⁰

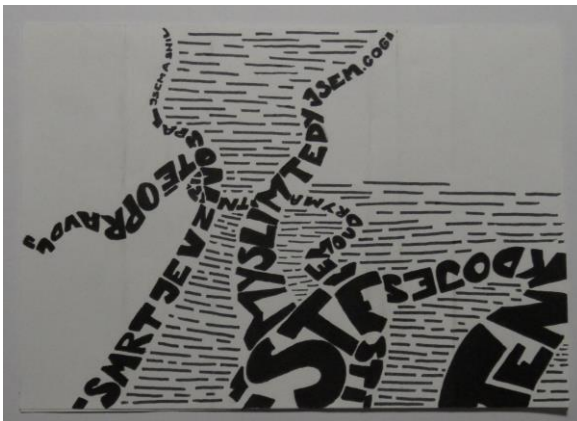
⁶⁹ <http://tanart.cz/realizace-v-architekture/hrabalova-zed.html>

⁷⁰ <http://kubikova.blog.denik.cz/c/94880/Hrabalova-Liben.html>

2. Návrhy a skici

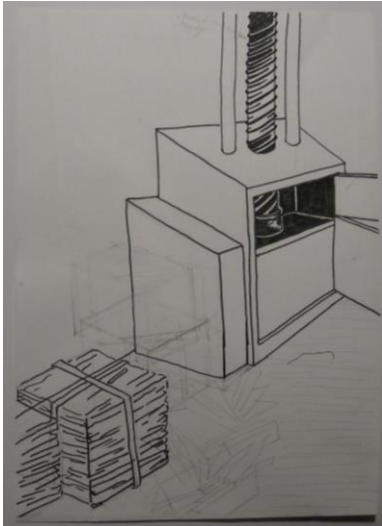
Obrázek 11 Žilami až ke kořínkům cév, kolorovaná kresba a kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 12 Žilami až ke kořínkům cév, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 13 Žilami až ke kořínkům cév, kresba tuší, návrh

Obrázek 14 Právě myšlenky přicházejí zvenčí, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8 cm

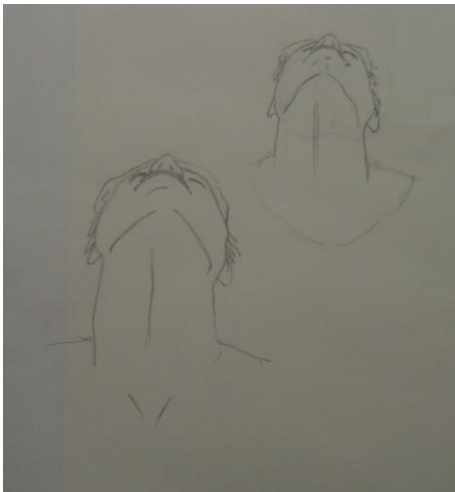
Obrázek 15 Právě myšlenky přicházejí zvenčí, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 16 Právě myšlenky přicházejí zvenčí, kresba tuší, návrh

Obrázek 17 Z nebes se sypou, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

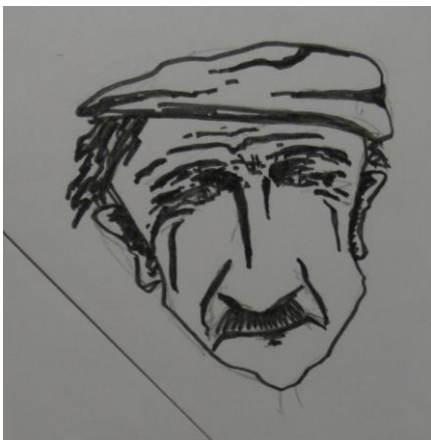
Obrázek 18 Z nebes se sypou, kresba tužkou, návrh

Obrázek 19 Z nebes se sypou, kresba tuší, návrh

Obrázek 20 Odcizený a zcizený, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8 cm

Obrázek 21 Odcizený a zcizený, kresba tužkou a tuší, návrh, 10,5cm x 7,4cm

Obrázek 22 Odcizený a zcizeným kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 23 Kdo bude vítězem, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 24 Tak bezelstně ležela, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 25 Tak bezelstně ležela, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

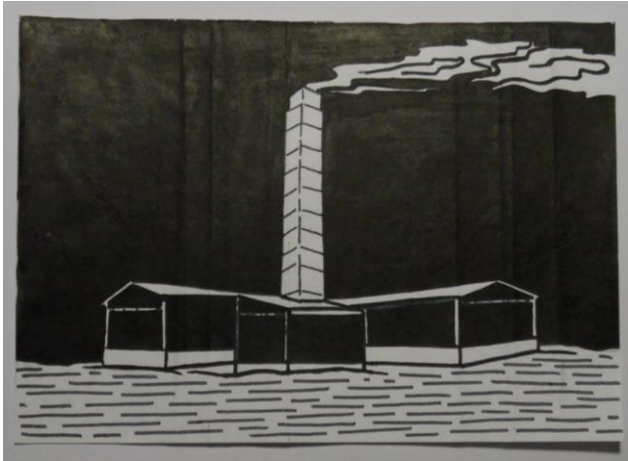
Obrázek 26 Tak bezelstně ležela, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

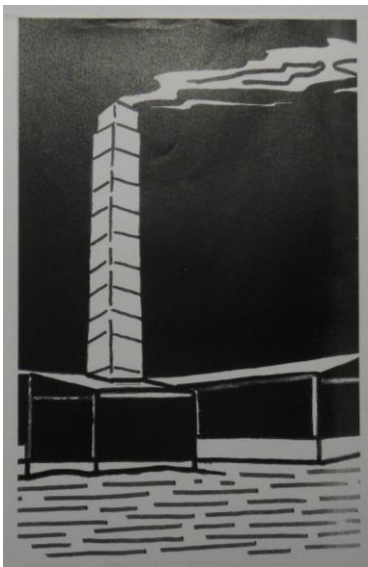
Obrázek 27 Knoflík uvolnil tlak, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 28 knoflík uvolnil tlak, kresba tuší, 21cm x 14,8cm

Obrázek 29 Nebesa nejsou humánní, kresba tuší, návrh, 21cm x 14,8cm

Obrázek 30 Nebesa nejsou humánní, kresba tuší, návrh

3. Vlastní realizace

Obr. 31 Žilami až do kořínků cév, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 32 Právě myšlenky přicházejí zvenčí, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 33 Z nebes se sypou, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 34 Odcizený a zcizený, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

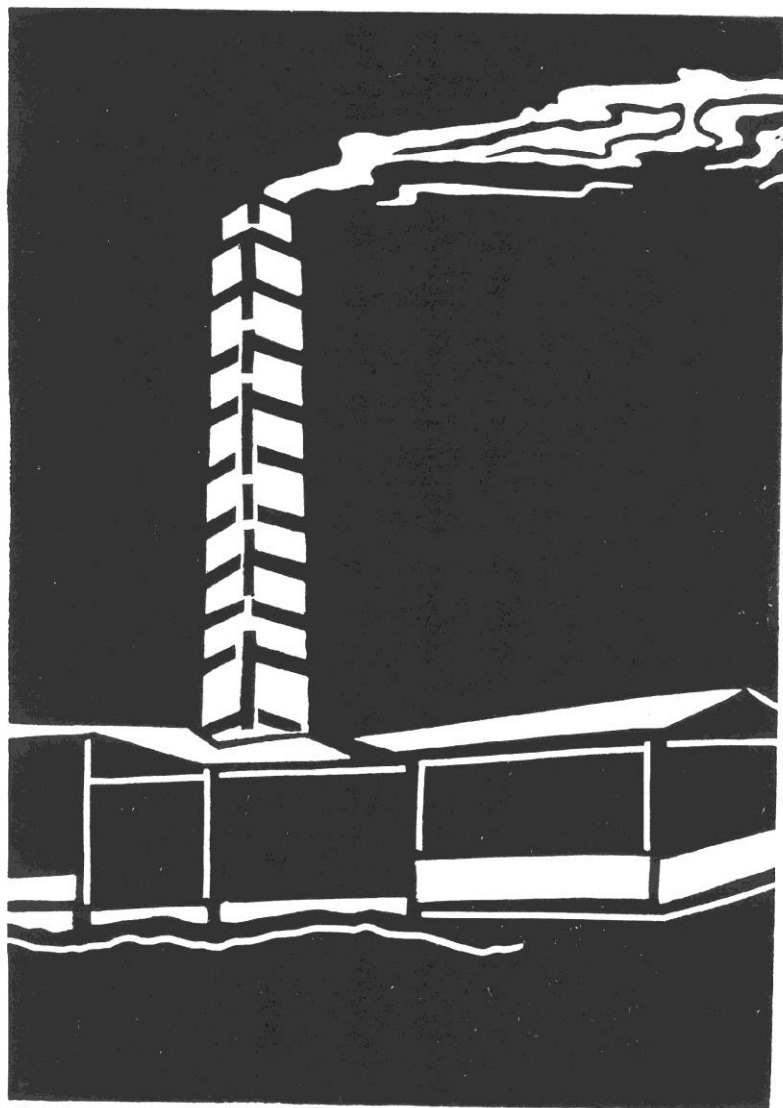
Obr. 35 Kdo bude vítězem, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 36 Tak bezelstně ležela, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 37 Knoflík uvolnil tlak, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 38 Nebesa nejsou humánní, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014

Obr. 39 Vytrhnout a roztrhnout, linoryt, 21cm x 29,7cm, 2014